



**NORDYCKA UNIA OŚWIATY POLONIJNEJ**  
DANIA, FINLANDIA, ISLANDIA, NORWEGIA, SZWECJA  
www.unianordycka.com

**Opinia o projekcie MEN**  
**z dnia 9 marca 2011 r. Ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty**  
**oraz o zmianie niektórych innych ustaw**

Podstawą opinii przygotowanej przez Radę NUOP są następujące dokumenty przekazane przez MEN do społecznej konsultacji:

1. List Ministra Edukacji Narodowej dotyczący projektu Ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty, wysłany 9 marca do konsultacji zewnętrznych,
2. Projekt z dnia 9 marca 2011 r. Ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw,
3. Uzasadnienie do projektu ustawy.

Otwarcie rynków pracy wywołało skomplikowane wielowymiarowe procesy demograficzne, w wyniku których poza granicami Polski znajduje się około 2 milionów jej obywateli. Większość z nich stanowią ludzie młodzi, posiadający dzieci w wieku szkolnym, które wyjeżdżają ze swymi rodzicami. Sytuacja ta skłania polski rząd i polonijne organizacje oświatowe a także środowisko rodziców do szukania legislacyjnych rozwiązań dostępu młodego pokolenia Polaków do polskiej oświaty za granicą.

W opinii odniesiono się do proponowanych w projekcie legislacyjnych rozwiązań w odniesieniu do następujących kategorii ustawowych:

1. Statusu szkolnych punktów konsultacyjnych zwanych w projekcie polskimi szkołami uzupełniającymi i polonijnych szkół uzupełniających oświaty niepublicznej,
2. Polskiego Ośrodka Edukacji za Granicą i zadań polskich ośrodków edukacji za granicą mających powstać przy przedstawicielstwach polskich,
3. Rodzajów poświadczeń realizacji ram programowych kształcenia ogólnego,
4. Kwalifikacji nauczycieli kierowanych z Polski do pracy poza jej granicami.

Ad. 1 Środowiska oświatowe poza granicami Polski od dawna domagały się zrównania w uprawnieniach szkół publicznych i społecznych, wskazując na fakt, że większość zadań związanych z edukacją polonijną realizują szkoły niepubliczne. To one kształcą ponad 86 % uczniów polonijnych w obszarze tzw. przedmiotów ojczyustych. Zatem te szkoły powinny otrzymać znaczące wsparcie od polskiego państwa.

Trzeba jednoznacznie stwierdzić, że projekt ustawy nie wychodzi naprzeciw tym postulatom, a zakładając kontynuację szkół działających przy konsulatach, podtrzymuje tak negatywnie przyjmowaną w środowiskach polonijnych systemową nierówność. W projekcie zmian w ustawie preferuje się finansowane z Polski szkoły publiczne, a odmawia się stworzenia systemu dotacji dla szkół niepublicznych, proponując im wzamian- nadzorowanie. Konsekwencje takiego utrzymującego się podziału mogą być bardzo negatywne w dłuższej perspektywie.

Szkoły niepubliczne dostaną, po przyjęciu do realizacji ram kształcenia uzupełniającego i rejestracji w MEN, prawo do nadzoru pedagogicznego i wydawania świadectw honorowych chociaż nie honorowanych. W sytuacji jednak, gdy świadectwo kraju unijnego jest wystarczającym dokumentem urzędowym poświadczającym stopień wykształcenia ucznia i dającym mu prawo do promocji w Polsce, prawo przyznane szkołom niepublicznym do wydawania honorowego świadectwa kształcenia uzupełniającego w żadnej mierze nie likwiduje rażących nierówności obu typów kształcenia uzupełniającego poza granicami Polski.

Ad. 2 Powstanie Ośrodka Edukacji Polskiej za Granicą jest bardzo pozytywną decyzją ponieważ zakłada skoncentrowanie sił i środków polskiego państwa, konieczne w sytuacji stale rosnących potrzeb i prognozowanego wzrostu migracji po otwarciu kolejnych rynków pracy, do sprostania wielkim wyzwaniom edukacyjnym.

Wydaje się jednak, że zamiar utworzenia ośrodków edukacji za granicą przy polskich placówkach dyplomatycznych może nie spełnić zakładanych celów. W jaki sposób pracownicy takich ośrodków pomogą polskiej oświacie bez rzetelnej znajomości uwarunkowań kulturowych i społecznych krajów, w których ta oświata funkcjonuje, bez wiedzy i doświadczenia z dziedziny wielokulturowości i wielojęzyczności? Jak będą rozwiązywać złożone problemy polskich dzieci w odniesieniu do ich funkcjonowania w obcym systemie edukacyjnym na równi z uczestnictwem w jakiejś formie kształcenia uzupełniającego? Jeżeli ośrodki te mają pełnić funkcje metodyczne, może wywiązałyby się lepiej ze swych zadań w systemie on-line?. Skoro taki system działa już w odniesieniu do uczniów polskich poza granicami, jest wysoce prawdopodobne, że sprawdzi się w odniesieniu do opieki metodycznej nad nauczycielami.

Ad, 3 W projekcie ustawy wymienia się certyfikowanie jako szczególne zadanie ośrodków edukacji polskiej poza granicami. Zatem projekt przewiduje dwa rodzaje poświadczeń realizacji ram programowych – certyfikat i honorowe świadectwo. Certyfikat wydaje Państwowa Komisja Poświadczenia Języka Polskiego jako Obcego. W związku z tym powstaje pytanie – czy Państwowa Komisja ds. Języka Polskiego jako Obcego może wydać „Certyfikat Poświadczenia Znajomości Języka Polskiego” – jak sformułowano to w projekcie ustawy- bez dodania kwalifikatora ”jako Obcy”?

Kolejne pytanie związane jest z relacją certyfikatu do przepisów polskiej szkoły w Polsce w przypadku powrotu ucznia do polskiego systemu edukacyjnego. Jakie uprawnienia w Polsce nabywa uczeń posiadający certyfikat na danym poziomie znajomości języka ? Procedury egzaminacyjne i dotychczasowe składy komisji egzaminacyjnych zakładają współpracę z reprezentantami szkolnictwa wyższego. Czy uczniowie polonijni będą pierwszymi uczniami egzaminowanymi przez profesorów wyższych uczelni? Projekt nie rozwiewa wątpliwości rodzących się w tej kwestii, co więcej budzi poważne zastrzeżenia odwołanie się w dziedzinie oświaty polonijnej do terminologii i narzędzi z dydaktyki języka polskiego jako obcego w sytuacji, gdy nawet w obcych systemach edukacyjnych przedmiot ten ma jednoznaczną nazwę ”Język Polski jako Ojczysty”. Czy wprowadzenie do świadomości młodych pokoleń kategorii „Języka Polskiego jako Obcego” nie stanie się czynnikiem przyspieszającym asymilację Polaków zamiast ich mądrej integracji, zakładającej respekt w krajach przyjmujących dla ich kultury i godności językowej?

Ad. 4 W projekcie przewiduje się wysyłanie nauczycieli z Polski do szkół poza granicami. Trzeba jednak wyraźnie zaznaczyć, że powinni oni posiadać szczególne kwalifikacje wielokulturowe i mieć doświadczenie w pracy z dwujęzycznością. Często takie właśnie kwalifikacje posiadają polscy nauczyciele pracujący od lat w środowiskach polonijnych. Byłoby dobrze, gdyby w ustawie znalazły się gwarancje dopuszczenia tych nauczycieli do procedur kwalifikacyjnych przy skierowaniach z Polski. Dotychczasowa praktyka wydaje się jednak być w tej kwestii praktyką separacyjną, stawiającą ukrytą barierę między nauczycielami mieszkającymi w Polsce i poza nią.

Nordycka Unia Oświaty Polonijnej uważa, że bez odpowiedzi na postawione pytania oraz bez wyjaśnienia wielu wątpliwości, jakie rodzi projekt, nie powinien on być w takiej postaci przekazany do dalszej kodyfikacji.

Rada NUOP

Kopenhaga 2011-04-03